

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: *oponent*

Autor/ka práce: Bc. Magdaléna Lorenzová

Název práce: Integrace dětí a mladých dospělých s mentálním postižením do společnosti z pohledu sociálních pracovníků

Vedoucí práce: doc. Milan Tuček, prom. mat., CSc.

Oponentka: Mgr. Jitka Wirthová, Ph.D.

Navržené hodnocení: D-E.

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Práce se zabývá velmi relevantním tématem – integrací lidí s mentálním znevýhodněním do společnosti – ale hned v úvodu se ukazuje, že celé ladění práce je spíše speciálně pedagogické, sociálně pracovní a nesociologické. I když hlavní záměr: „Práce se soustředí na pohled sociálních pracovníků na tuto problematiku“ je potencionálně sociologicky velmi cenný a nadějný – hlas těchto pracovníků, může být z mnoha sociologicky relevantních důvodů velmi důležitý – nakonec není tento potenciál využit a cíl práce je také spíše nesociologický: „Ve své práci se zaměřuji na problémy, které v systému sociálních služeb, integrace a inkluze vidí samotní sociální pracovníci a na možná zlepšení a řešení stávající situace.“ (str. 10). Proto i mnoho kapitol se věnuje veřejně politickému a medicínskému aspektu a sociologický aspekt se dostává do pozadí. Např. kapitoly: 2 Diagnózy 2.1 Mentální retardace, 2.2 Poruchy autistického spektra, 3 Školský zákon, 4 Sociální služby – „V této kapitole popisují různé druhy sociálních služeb, které v České republice mohou využívat lidé s mentálním postižením“ se netýkají sociologie. Kapitola 5 Inkluze a integrace většinou leží na speciálně pedagogické literatuře: SLOWÍK, Josef, 2012. Speciální pedagogika: Integrace a inkluze. Kapitola 6 Vývoj inkluze na našem území po roce 1989, je založena na popisu vládních dokumentů. Všechny tyto kapitoly jen popisují stav legislativy a platných formálních pravidel a neobsahují žádnou sociologickou problematiku ani problematizaci. Navíc zabírají 36 stránek z celkových 87 stránek (bez anglického shrnutí, seznamu literatury a dalších příloh). Teoretická východiska začínají na str. 37. a obsahují výpisky z různých zdrojů, mezi nimi i bohužel blogové příspěvky (MARTINEZ, Holly, 2022.). V popisu konceptů není jasné, jak a proč budou sloužit zodpovězení výzkumných otázek nebo cíli práce. Sociologická relevance začíná být patrná až na stránce 39: 7.3 Teorie sociální integrace. Zde se odkazuje na Durkheimovu Dělbů práce, a to v anglickém překladu. Celkově se sociologické relevanci této práce věnuje jenom jeden odstavec na stránce 39: „Teorii lze aplikovat i na integraci osob s mentálním postižením do společnosti...“.

Dvě ze čtyř výzkumných otázek také nejsou sociologické: Jaké možnosti nabízí vzdělávací systém dětem s mentálním postižením? Jaké možnosti mají lidé s mentálním postižením po ukončení povinné školní docházky?

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Literatura je většinou speciálně pedagogická a veřejněpolitická.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Data tvoří sedm polostrukturovaných rozhovorů – to je myslím pro diplomovou práci nedostačený vzorek. Metoda analýzy dat je nedostatečně popsána a není opřena o metodologickou literaturu. Tematické kódování zřejmě leží na kombinaci indukce a dedukce ale není to explicitně sděleno.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Argumenty nejsou sociologické – to neznámá, že v rozhovorech nejsou závažná zjištění, všechny uvedené citace jsou v podstatě alarmující – ovšem jejich sociologický potenciál není vytěžen. Citací je mnoho a více než interpretací (některé stránky jsou celé jenom citace, např. 76; stránky 72, 73, 74 jsou celé citace kromě jednoho kratičkého doprovodného komentáře).

Všechny citace obsahují závažné informace o nefungování určitého systému, a proto jsou autorkou použity, ale jejich obsah není vytěžen sociologicky ale ve svém bezprostředním obsahu. Argumenty práce pak leží v administrativním myšlení, nejde se ale hlouběji k sociologické problematizaci. Příklad s „kapacitami“ – když respondentka mluví o tom, že chybí kapacity, ze sociologického hlediska to neznámá jenom že chybí kapacity, ale že pracovníci vnímají, jak jsou nuceni pracovat v systému, ve kterém neustále něco chybí, kde bariéry nejsou pozitivní – ale negativní – něco „není“. Na tom by se dalo ukázat například to, že vzácné zdroje nejsou stabilní hodnoty v historii, ale vznikají, a kritika ze strany sociálních pracovníků není o tom něco „odstranit“, ale naopak „zaplnit“ a jak moc tato proměna ovlivňuje možnost zapojení lidí s nějakým znevýhodněním do společnosti. Neustálé zpřesňování cílových skupin, které si zaslouží naši solidaritu v systému sociálního státu, jež společnost dezintegruje do většího individualismu, je popisováno již Zygmunt Baumanem (Individualizovaná společnost). To je samozřejmě moje verze interpretace a mohla by být jakákoliv jiná, ale je na tom vidět, jak autorce chybí jakákoliv sociologická literatura. V této práci je obsah rozhovorů pojat z hlediska administrativního myšlení a ne sociologického: „Dalším zmiňovaným nedostatkem je úzké vymezení cílové skupiny sociálních služeb. Z mého pohledu se jedná o systémovou chybu, která ale komplikuje práci sociálním pracovníkům, a ještě více prohlubuje problémy s nedostatečnou kapacitou“ (str 49). Kapitola Diskuse se vyjadřuje ke konceptu liniových pracovníků, empowermentu a argumenty jsou podloženy výsledky z rozhovorů. Na stránce 85 se diskuse dostává k teorii sociální integrace.

Sociologie se tak práce týká na stránkách 39 a 85.

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Práce je psaná kultivovaným jazykem.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Musím zdůraznit, že práce je precizní ve své legislativní a speciálně pedagogické dimenzi, ale bohužel na velký úkor té sociologické.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

- *Co uvedené výsledky vypovídají o současné společnosti, na jaké strukturální změny to ukazuje, jaké procesy to ilustruje? Jak se to například vztahuje k individualizaci společnosti, sociálnímu kapitálu, důvěře v instituce, ideji zásluhovosti (i když se výsledky samozřejmě, nedají zobecňovat na celou populaci).*

9. Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému: Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly:

Celkové hodnocení práce:

Práce má mnoho limitů, aby bylo možné ji považovat za sociologickou. Dat je málo (7 rozhovorů). Pro jinou disciplínu je práce ale možná přínosná. Z těchto důvodů navrhuji práci k obhajobě, ale navrhuji hodnocení D-E.

Datum: 6.6.2023

Podpis: Jitka Wirthová